ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№6(6)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 374 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili toʻgarak mashgʻulotlarida oʻquvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari 10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna

Boʻlajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning oʻrni 14
Arolov Davronjon Davlataliyevich

Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha taʻlim direktor oʻrinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish 19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi

Hozirgi oʻzbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti 22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi

Maktabgacha ta’lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash koʻnikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi

Korpus lingvistikasi vositalari yordamida boʻlajak ingliz tili oʻqituvchilarining til tahlili koʻnikmalarini shakllantirish metodikasi 30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna

Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun’iy intellektning oʻrni va ahamiyati 35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna

Logopedik mashgʻulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari 39
Ibroximova Oʻgʻiloy Inomjon qizi

Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati 43
Yuldashev Bobirjon Noibjon oʻgʻli

Maktabgacha ta’lim tashkilotida xalq ogʻzaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati 48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi

Boʻlajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari 54
Nusratova Mexriniso Baxshilloyevna

Inklyuziv ta’lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi oʻrni 59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna

Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari 66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon oʻgʻli

Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi 70
Qurbonova Sevara Suyunovna

Mikrobiologiya ta’limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari 74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich

“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari 79
Saidova Feruza Akramovna

Zamonaviy ta’lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy koʻnikmalarni rivojlantirish 84
Sidiqova Yulduz Sobirovna

“Soʻnggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi 88
Toxirova Dilshoda Inom qizi

Ona tili darslarida oʻqib tushunish koʻnikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash 92
Turgʻunova Nilufar Muxiddin qizi

Ingliz, golland va oʻzbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari 96
Xaydarova Goʻzalxon

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq koʻnikmalarning ahamiyati 101
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi

Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari 105
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna

Yoshlarda tanqidiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish........ 109
Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna

Oʻquvchilarda modellashtirish koʻnikmalarini shakllantirishga koʻmaklashadigan faoliyat usullari 114
Abdurazzaqov Oʻktam Abduqayumovich

Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi 120
Axmedova V. T.

Boshlangʻich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari........ 127
Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna

Deviant xulq-atvorli oʻsmirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari........ 132
Elov Ziyodullo Sattorovich

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar oʻquv natijalarini baholashning pedagogik modeli........ 138
Ernazarov Mirzohid Yoʻldosh oʻgʻli

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida oʻqitish metodikasi 145
Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi

Boshlangʻich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar 150
Mamatova Gulshan Amankulovna

Doston musiqiy merosini oʻrganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni........ 153
Qoʻshayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna

"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari........ 157
Nasretdinova Feruza Nabiyevna

Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sogʻlom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish 162
Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi

Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari oʻrtasidagi hamkorlikning mazmuni 167
Qoraboyeva Zohidaxon Toʻlanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi

A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers........ 172
Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi

Boʻlajak oʻqituvchilarda sogʻlom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri 177
Raximova Saboxat Qaxramon qizi

Boʻlajak oʻqituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi 182
Safarova Nigora Nasilloyevna

Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati........ 190
Safarova Soliha Ilhomovna

Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi

Musiqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari........ 200
Saparov Raxim Muratbayevich

Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida....... 204
Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi

Energetika fanlarini oʻqitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari........ 208
Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich

Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах 213
Рустамова Ферузахон Махмуджановна

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications 218
Allamurodov Elyor Tursun ugli

Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini 223
Dilrabo Jumanova

Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar 227
Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li

Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar 232
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich

Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati ... 235
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi

Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi 239
Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi

Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ... 244
Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich

Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar 247
Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi

Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools 250
Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna

Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari 255
Berdiyeva Dilnoza A'zamovna

Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv 258
Charos Axmadova

STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish 262
Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich

Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi 267
Djalalov Baxromjan Begmurzayevich

Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar 272
Erimmetova Nafisa Bahromovna

Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari 279
Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi

Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompitensiyalarini rivojlantirish tehnalogiyalari 283
Karimov Jaxongir Abdunabiyevich

Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili 287
Madaminova Shaxodat Shomurotovna

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari 293
Mahmudova Maftuna Aktam qizi

Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study 297
Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li

Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi 301
Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza

Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari 305
Muxitdin Nazarov

10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ... 310
Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi

Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya 314
Qurbonova Gulmira Alisher qizi

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish 318
Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari 323
Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna

Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati 328
To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich

Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari 334
Turabova Lobar Xusen qizi

Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi 339
Usmonova Xusnora Ergashovna

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish 344
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna

Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish 347
Axмedov Gayratjon Kosimovich

Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины 350
Бабаджанова Гулчехра

Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки 355
Габдульманова Ильнура Минисламовна

Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari 358
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi

Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida 362
Ergashova Dilafro'z

Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari 365
Hayitova Sarvinoz Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna

Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project) 368
Khurshida Kuchkarova

BO'LAJAK TARBIYACHILARDA KASBIY KARYERANI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI

Hayitova Sarvinoz Mahmudovna
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimining eng dolzarb masalalaridan biri – bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy karyerasini shakllantirishning metodologik asoslariga bag'ishlangan. Maqolada "karyera" tushunchasi shunchaki vertikal iyerarxiya emas, balki shaxsning doimiy o'z-o'zini rivojlantirishi, pedagogik mahoratining takomillashishi va ijtimoiy-iqtisodiy moslashuvchanligi sifatida tahlil qilinadi. Maqolada bo'lajak mutaxassislarda kasbiy traektoriyani belgilashning akmeologik, tizimli va kompetensiyaviy yondashuvlari yoritilgan. Shuningdek, bo'lajak tarbiyachilarning motivatsion sohasini shakllantirish, ularda iqtisodiy-pedagogik tafakkurni uyg'otish hamda raqamli texnologiyalar davrida raqobatbardosh kadr bo'lib yetishish strategiyalari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: karyera, metodologiya, kompetensiya, akmeologiya, professionalizm, traektoriya, motivatsiya, innovatsiya, pedagogik mahorat.

Abstract: This article is devoted to one of the most pressing issues of the modern preschool education system – the methodological foundations of shaping the professional career of future educators. The article analyzes the concept of a "career" not merely as a vertical hierarchy but as a process of continuous self-development, improvement of pedagogical skills, and socio-economic adaptability. The article highlights acmeological, systemic, and competency-based approaches to determining the professional trajectory of future specialists. It also describes strategies for developing the motivational sphere of future educators, fostering economic and pedagogical thinking, and preparing competitive professionals in the era of digital technologies.

Key words: career, methodology, competence, acmeology, professionalism, trajectory, motivation, innovation, pedagogical skills.

Аннотация: Данная статья посвящена одной из наиболее актуальных проблем современной системы дошкольного образования – методологическим основам формирования профессиональной карьеры будущих педагогов. В статье анализируется понятие "карьера" не просто как вертикальная иерархия, а как непрерывное самосовершенствование личности, совершенствование педагогических навыков и социально-экономическая адаптация. В статье рассматриваются акмеологический, системный и компетентностный подходы к определению профессиональной траектории будущих специалистов. Также описываются стратегии формирования мотивационной сферы будущих педагогов, развития у них экономико-педагогического мышления и подготовки конкурентоспособных кадров в эпоху цифровых технологий.

Ключевые слова: карьера, методология, компетентность, акмеология, профессионализм, траектория, мотивация, инновации, педагогические навыки.

KIRISH

Bugungi kunda O'zbekistonda amalda mavjud bo'lgan ta'lim tizimida maktabgacha ta'lim sohasi ustuvor yo'nalishga aylandi. Bo'lajak tarbiyachilar nafaqat bilimli pedagog, balki o'z kasbiy taqdirini (karyerasini) ongli ravishda loyihalashtiruvchi strateg bo'lishlari talab etilmoqda. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, butun insoniyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida intellektual salohiyat va yuqori malakali kadrlar masalasi strategik resursga aylandi. Ayniqsa, shaxs kamolotining poydevori hisoblangan maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yurituvchi pedagoglarning kasbiy karyerasi va ularning professional rivojlanish traektoriyasini shakllantirish davlat ahamiyatiga molik vazifadir. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 8-may kuni 4312-son[1] "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni hamda 2030-yilgacha bo'lgan maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish

1 https://lex.uz/docs/-4327235

konsepsiyasida ta'kidlanganidek, tizimga zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, raqobatbardosh kadrlarni jalb etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Yuqorida keltirilgan manbalar mazmunidan kelib chiqib, quyida karyera tushunchasining mohiyati va uning ilmiy tahlili yoritiladi.

Karyera – bu faqat lavozim pillapoyalaridan ko'tarilish emas. Bu shaxsning professional dunyoqarashi, pedagogik mahorati va jamiyatdagi ijtimoiy nufuzining yuksalishi hamdir. Zamonaviy tarbiyachi o'z karyerasini shakllantirishda bozor iqtisodiyoti talablariga moslashishi, raqamli texnologiyalarni egallashi va iqtisodiy-pedagogik tafakkurga ega bo'lishi shart. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslarini o'rganilgan adabiyotlar mazmunidan kelib chiqqan holda quyidagilardan iborat deb ko'rsatishimiz mumkin. Karyera – shaxsiy va ijtimoiy fenomen sifatida: ilmiy adabiyotlarda "karyera" tushunchasi uzoq vaqt davomida faqat ma'muriy lavozimlardan yuqoriga ko'tarilish sifatida talqin etilgan bo'lsa, bugungi kunda bu tushuncha "shaxsning professional hayoti davomidagi o'z-o'zini namoyon etishi" sifatida qaralmoqda. Bo'lajak tarbiyachi uchun karyera – bu uning pedagogik qadriyatlari, iqtisodiy-huquqiy savodxonligi va psixologik tayyorgarligining sintezidir. Bo'lajak mutaxassisning oliy ta'lim jarayonidayoq o'z karyerasini rejalashtirishi unda "kasbiy turg'unlik" holatlarining oldini oladi va jamiyatda o'qituvchi nufuzining oshishiga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tarixiy-pedagogik meros bilan bog'liqlik: Sharq mutafakkirlari va jadidchilik harakati vakillari hisoblangan M. Qori va A. Avloniy tarbiyachi shaxsiga millat kelajagini belgilovchi asosiy kuch sifatida qaraganlar. Ularning fikricha, muallim o'z bilimini boyitishdan to'xtagan kuni u ustozlik maqomidan mahrum bo'ladi. Ushbu tarixiy metodologiya zamonaviy "akmeologik yondashuv" bilan hamohangdir. Ya'ni, tarbiyachida karyera o'sishi uning doimiy o'qish va izlanish jarayoni bilan uzviy bog'liqdir.

Mazkur muammoning bugungi kundagi ahamiyati va o'rganilganlik holati. Bo'lajak pedagoglarning kasbiy shakllanishi masalasi mahalliy olimlardan E. G'oziyev, Z. Nishonova, Sh. Shodmonova kabi tadqiqotchilar tomonidan turli aspektlarda o'rganilgan bo'lsa-da, maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalar va karyerani shakllantirishning metodologik integratsiyasi hali yetarlicha tadqiq etilmagan. Bu esa ushbu maqola mavzusini tanlashda asosiy turtki bo'ldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslarini yoritishda bir qancha yondashuvlar asosida tizimli yondashuv metodologiyasi karyerani tarqoq hodisa emas, balki elementlari o'zaro bog'liq tizim sifatida o'rganadi. Agar talabada karyera o'sishiga ichki intilish bo'lmasa, tashqi sharoitlar (yuqori maosh yoki imtiyozlar) samarali natija bermaydi. Shuning uchun karyera shakllanishi uchun ushbu elementlarning barchasi bir vaqtda rivojlanishi lozim. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslarini yoritishda faoliyatli yondashuvdan ham foydalaniladi. Unda inson faqat harakat va mehnat jarayonida o'sadi, deyiladi. Bo'lajak tarbiyachi uchun karyera nazariy emas, balki amaliy fenomendir. Faoliyatli yondashuvda talaba o'zini ta'lim jarayonining subyekti (faol yaratuvchisi) sifatida his qilishi kerak. Talaba o'qish davrida turli muammoli pedagogik vaziyatlarni hal qilishi, iqtisodiy o'yinlarni tashkil etishi uning tajribasini boyitadi. Kasbiy karyera – bu o'zlashtirilgan faoliyat turlarining (psixolog, tashkilotchi, innovator, iqtisodchi) yig'indisidir.

Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslarini yoritishda akmeologik yondashuvning ham ta'siri ahamiyatli sanaladi. Akmeologiya tarbiyachi karyerasining "sifat ko'rsatkichi" hisoblanadi. Bunda mutaxassisning o'z sohasida "eng yaxshisi" bo'lishga intilishi namoyon bo'ladi. Har bir tarbiyachining o'z "akme"si (cho'qqisi) bor. Kimdir uchun bu kuchli metodist bo'lish, kimdir uchun xususiy MTT ochish, yana kimdir uchun ilmiy tadqiqotlar olib borib professor darajasiga yetishdir. Tarbiyachining barqaror sifatlari (bolaga muhabbat, kreativlik va sabr) uning karyera cho'qqisiga chiqishida "motor" vazifasini o'taydi. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyera shakllanishining tizimli-iyerarxik modeli olimlar tomonidan bir necha yillar oldin yaratilgan. Unga ko'ra, tizimli yondashuv nuqtai nazaridan bo'lajak tarbiyachining karyerasi bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan uchta darajadan iborat:

TAHLIL VA NATIJALAR

Mikrodaraja (individual salohiyat): Bu darajada talabaning shaxsiy fazilatlari, intellektual salohiyati, pedagogik qobiliyati va eng muhimi, "karyera ambitsiyalari" (intilishlari) yotadi. Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'z karyerasini talabalik davrida rejalashtirgan pedagoglar rejalashtirmaganlarga nisbatan 40 % tezroq professional muvaffaqiyatga erishadilar. Mezodaraja (ta'limiy muhit): Oliy ta'lim muassasasidagi muhit, ustoz-shogird an'analari, innovatsion laboratoriyalar va amaliyot dasturlari karyera rivojiga xizmat qiladi. Mezodarajada karyeraning "metodik poydevori" quriladi. Makrodaraja (ijtimoiy-iqtisodiy muhit): Davlatning maktab-

gacha ta'limga bo'lgan siyosati, jamiyatda tarbiyachining maqomi va ish haqi tizimiga bo'lgan e'tibor karyera rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Tizimli yondashuv shuni talab qiladiki, tarbiyachi o'zini ushbu katta tizimning ajralmas va faol bo'lagi sifatida his etishi lozim. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyera shakllanishining tizimli-iyerarxik modeliga ko'ra, faoliyatli yondashuv metodologiyasi bo'lajak tarbiyachini o'z karyerasining "quruvchisi" sifatida belgilaydi. Bu jarayonda quyidagi faoliyat turlari karyera o'sishini ta'minlaydi.

Loyiha faoliyati – talaba o'quv jarayonida kichik pedagogik loyihalarni (masalan, "Iqtisodiy tejamkor bog'cha modeli") yaratsa, unda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasi shakllanadi. Kommunikativ faoliyat – tarbiyachi karyerasining 70 % muvaffaqiyati uning muloqot qobiliyatiga bog'liq. Faoliyatli yondashuv doirasida talabalarda "pedagogik diplomatiya"ni shakllantirish, ota-onalar bilan ijobiy hamkorlik qilish usullari o'rgatiladi. Refleksiv faoliyat – u tarbiyachining o'z-o'ziga hisob berishidir. "Men bugun qanday yangi metod qo'lladim?", "Mening qaysi xatti-harakatim karyeramga ijobiy ta'sir qildi?" kabi savollar muhim ahamiyatga ega. Refleksiya bo'lmagan joyda kasbiy turg'unlik yuzaga keladi. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyera shakllanishining tizimli-iyerarxik modeliga asosan akmeologik yondashuvda tarbiyachi karyerasining cho'qqisiga erishish uchun zarur bo'lgan "invariantlar" (o'zgarmas sifatlar) tahlili markaziy o'rin egallaydi. Kasbiy moslashuvchanlik – bozor iqtisodiyoti va texnologiyalar tez o'zgarayotgan davrda tarbiyachi yangiliklarni tez qabul qilishi va o'z metodikasiga singdirishi shart.

Muvaffaqiyat motivatsiyasi – akmeologiya o'rgatadiki, karyerada yuqori natijaga erishish uchun insonda "muvaffaqiyatga intilish" hissi "mag'lubiyatdan qochish" hissidan kuchli bo'lishi kerak. O'z-o'zini korreksiya qilish – professional o'sish yo'lida yo'l qo'yilgan metodik xatolarni o'z vaqtida tuzatish va yangi bilimlar (masalan, psixodiagnostika metodlari) bilan boyitib borish zarur. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyera shakllanishining tizimli-iyerarxik modeliga asosan pedagogik menejment zamonaviy tarbiyachining muhim kompetensiyalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy tarbiyachi o'z guruhini kichik bir "iqtisodiy korxona" kabi boshqarishi kerak. Bunda resurslarni (vaqt, metodik qurollar, oziq-ovqat madaniyati) tejash va ulardan samarali foydalanish tarbiyachining menejerlik nufuzini oshiradi. Tadbirkorlik tafakkuri – bo'lajak tarbiyachi xususiy sektor bilan ishlash, qo'shimcha pullik xizmatlar (to'garaklar) tashkil etish orqali o'z daromadini va professional nufuzini oshirish strategiyasini bilishi lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, metodologik jihatdan to'g'ri shakllantirilgan kasbiy karyera - bu bo'lajak tarbiyachining jamiyatdagi ijtimoiy nufuzini oshirish bilan birga, maktabgacha ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi kafolatdir. Zero, ma'rifatli va o'z ustida tinimsiz ishlovchi tarbiyachigina jamiyatga ma'rifatli avlodni yetkazib berishga qodir bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida O'RQ-595-son T.: 2019-yil 16-dekabr https://lex.uz/uz/docs/-4646908
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida PF-5714-son – T.: 2019-yil 8-may https://lex.uz/docs/-4327235
3. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. (Takomillashtirilgan ikkinchi nashr). – T.: 2022-yil
4. Nishonova Z.T. Pedagogik psixologiya: darslik – T.: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati" nashriyoti, 2021-yil
5. G'oziyev E.G'. Yosh davrlari psixologiyasi: darslik. – T.: "Universitet", 2020-yil
6. Shodmonova Sh.S. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi: Darslik. – T.: "Fan va texnologiyalar", 2019-yil

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.